

Güney Avrupa Refah Rejimi'nin Borç Krizi

İskender GÜMÜŞ*

Kırklareli Üniversitesi

Mevlüt TATLIYER**

Kırklareli Üniversitesi

Öz

2008 yılında ABD'de yaşanan ve buradan tüm dünyaya yayılan finansal krizi müteakiben 2009'un sonlarında Avrupa borç krizi ortaya çıkmıştır. Bu borç krizinin gerçekleşmesinde rol oynayan faktörler iki genel başlık altında toplanabilir: Öncelikle, giderek artan oranda borç yüküyle karşı karşıya kalıp krize giren ülkeler aynı zamanda "Güney Avrupa Refah Rejimi"ne sahip olan ülkelerdir (Yunanistan, İtalya, İspanya ve Portekiz). Bu ülkelerin kamu ve sosyal harcamaları, kişi başına düşen milli geliri kendilerinden daha iyi konumda olan ülkelere göre daha düşüktür. Ancak, bu ülkeler kamu harcamaları ve sosyal harcamalar hususunda potansiyellerini önemli ölçüde aşmıştır. Öte yandan, düşük verimliliğe sahip bu ülkeler güçlü avro nedeniyle daha da verimsiz hâle gelmiş ve kredi olanaklarına çok kolay sahip olmalarının da yardımıyla borç yüklerini önemli ölçüde arttırabilmiştir. Sonuçta bu ülkelere İspanya ve Portekiz likidite krizine girerken, Yunanistan ve İtalya temerrüt krizine girmiştir. Bu çalışmada bu ülkelerin refah rejimlerinin, krizde doğrudan veya dolaylı olarak önemli bir role sahip olduğu varsayımından hareketle, yaşadıkları borç krizleri refah rejimleri bağlamında incelenmektedir. Bu çerçevede, Güney Avrupa Refah Rejimi'ne sahip ülkelerin sosyal harcamalarındaki artış analiz edilmekte ve bu artış yaşadıkları borç krizi ile ilişkilendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Borç Krizi, Ekonomik Kriz, Güney Avrupa Refah Rejimi, Refah Rejimleri, Sosyal Harcamalar.

* **Sorumlu Yazar: Dr. İskender GÜMÜŞ** Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri alanında yardımcı doçenttir. Çalışma alanları arasında refah devleti, yaşlı refahı, gelir dağılımı ve kentleşme politikası yer almaktadır. İletişim: Kırklareli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Kayalı Yerleşkesi, Kofçaz 39100 Kırklareli. Elektronik posta: iskender.gumus@kirkklareli.edu.tr; igumus@gmail.com, Tel: +90 537 278 8730.

** Mevlüt TATLIYER İktisat teorisi alanında araştırma görevlisidir. Çalışma alanları arasında yeni neo-klasik sentez, rasyonel beklentiler teorisi, istihdam, işsizlik, gelir dağılımı ve sosyal politikalar yer almaktadır. İletişim: Kırklareli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Kayalı Yerleşkesi, Kofçaz 39100 Kırklareli. Elektronik posta: tatliyer@kirkklareli.edu.tr; tatliyer@gmail.com Tel.: +90 537 278 8730.

ABD’de etkileri 2007 yılında hissedilmeye başlanan ve 2008 yılında derinleşen finansal krizin tüm dünyaya yayılmasından sonra, 2009’un sonlarında, Avrupa’da bir borç krizi ortaya çıkmıştır. Söz konusu kriz, diğer Avrupa ülkelerinin yanı sıra özellikle Avrupa’nın Akdeniz’e kıyısı olan ülkelerini ciddi bir şekilde yaralamıştır. Avrupa’nın güneyinde yer alan bu ülkelerin bozulan finansal yapısı, bu ülkelerde büyük miktarda finansal aktife sahip merkez Avrupa ülkelerindeki bankalar aracılığı ile kıtanın tamamını da etkilemiştir. Örneğin, krizden en çok etkilenen Yunanistan’ın finansal varlıklarına sahip ülkeler arasında, Kıta Avrupası ülkeleri, Fransa ve Almanya başı çekmektedir. Yunanistan ve diğer sorunlu ülkelerin itibarlarının ve kredi görünümünün ciddi şekilde hasara uğraması, söz konusu bankaları ve dolayısı ile bu bankaların ait olduğu ülkeleri de ciddi şekilde etkilemiş ve krizin temelinde bir *Akdeniz Krizi* değil, *Avrupa Krizi* olmasına neden olmuştur.

ABD’de 2007 yılında ortaya çıkan finansal krizin en çok etkilediği ülkeler ise çevre Avrupa ülkeleri olmuştur. Bu ülkelerin en belirgin ortak özelliği *Güney Avrupa Refah Rejimi*’ne sahip olmalarıdır. Bu ülkelerin kamu ve sosyal harcamalarının gayri safi yurtiçi hasılaya (GSYH) oranları, kendilerinden daha yüksek kişi başı milli gelire sahip ülkelerden yüksek olmasa da, bu ülkeler söz konusu harcamaları potansiyellerinin üzerinde gerçekleştirmiş ve sonuç olarak ciddi bütçe açıkları vermiştir.

Avrupa’da ortaya çıkan ve özellikle Güney Avrupa Refah Rejimi’ne sahip ülkeleri etkileyen borç krizinin temel nedenleri arasında; parasal birlikteki sorunlar, gevşek mâli disiplinin varlığı ve yeterli denetimin olmaması, ekonomik aktörlerin gereğinden fazla risk üstlenerek aşırı borçlanmaları, bankacılık sistemindeki zayıflıklar, konut sektörü sorunları, yetersiz iktisadi büyüme, yüksek işsizlik oranları, kalıcı ticaret dengesizlikleri ve yetersiz rekabet gücü ve Euro bölgesindeki yönetim sorunları gösterilmiştir (Kibritçiöğlü, 2011; Nelson, Belkin, Mix ve Weiss, 2012; Yang ve Lei, 2012).

Bu temel nedenlerin yanında, Güney Avrupa Refah Rejimi’ne sahip ülkelerin sosyal refah harcamalarının yüksekliği ve bu ülkelerin mâli sorumsuzlukları da bazı yazarlar tarafından vurgulanmaktadır (Lemieux, 2013; Tanner, 2013; Yang ve Lei, 2012). Krugman (2012a) ise, borç krizinin iddia edildiği gibi Avrupa’nın

yoksullara prim veren sosyal refah devleti politikası harcamalarının yüksekliğinden ve mâli sorumsuzluktan kaynaklanmadığını, temel problemin sistemin işleyişi için gerekli altyapının oluşturulmadan politikaların uygulamaya konulmasından kaynaklandığını iddia etmektedir.

Güney Avrupa Refah Rejimi'ne sahip ülkelerin borç krizi ve sosyal refah politikaları arasındaki ilişkiyi ülke örneği üzerinden açıklayan çeşitli araştırmalar mevcuttur. Matsaganis (2011), Yunanistan'ın sosyal koruma/güvenlik sistemi ile borç krizi arasındaki ilişkiyi çelişkili bulduğunu ifade etmekle birlikte sosyal koruma/güvenlik harcamalarının devletin mâli krize girmesine neden olduğunu belirtmektedir (s. 501-512). Schwartz (2013), İspanya'nın yaşadığı borç krizi ile sosyal koruma/güvenlik sistemi arasındaki ilişkiyi incelemiş ve refah uygulamalarının sürdürülemez olduğunu ifade etmiştir (s. 275-285). Cencig (2012), İtalya'nın borç yükünün artmasını 1970'lerden beri hızla artan kamu harcamalarına bağlamaktadır (s. 21-22). Glatzer (2012), Portekiz ile ilgili yaptığı araştırmada, otoriter yönetimden demokrasiye geçiş sürecinde Portekiz'de devletin büyüklüğü ve kapsamında büyük bir dönüşüm yaşandığını, kişi başı milli gelirin düşük olmasına rağmen, OECD ve AB üyesi ülkelere göre kamu harcamalarının yüksek oranda arttığını ortaya koymaktadır.

Ancak, Güney Avrupa Refah Rejimi'ne sahip ülkelerin kamu harcamaları hâlen Kurumsal/muhafazakâr ve Sosyal Demokrat Refah Rejimi'ne sahip ülkelerin kamu harcamalarından daha az, Liberal Refah Rejimi'ne sahip ülkelerin ise üzerindedir (OECD, 2009). Esasında, Güney Avrupa Refah Rejimi'ne sahip ülkelerin kamu harcamalarının fazla olması görünürde sorun teşkil etmese de kamu gelirlerinin düşük olmasından dolayı iktisadi açıdan sağlıklı görünmemektedir (OECD, 2013). Zira bu ülkelerin harcamaları gelirlerinden çok olduğundan devletin büyüklüğü ya da küçüklüğünün yanında ne kadar verimli oldukları sorununu da beraberinde getirmektedir.

Bu ülkeler Kıta Avrupası ülkelerine oranla daha düşük üretim verimliliğine sahiptir. Bu açıdan ortak para birimine geçiş, bu ülkeler ile kendilerinden çok daha güçlü ülkeler arasında bir tür haksız rekabetin oluşmasına yol açmış ve bu ülkelerin dış ticaret hadlerinin hızla bozulmasına neden olmuştur. Öte yandan, bu ülkeler güçlü avro ve düşük faiz oranları sayesinde çok kolay bir şekilde

ve ucuza borçlanabildiklerinden, borçlanmadaki artışları göz ardı etmişlerdir. Borç verenler ise Avrupa Birliği ülkelerini ayrı ayrı değerlendirmekten ziyade, bir bütün olarak düşünmüş ve güçlü Avrupa ülkeleri ile nispeten zayıf Avrupa ülkeleri arasında bir ayırım yapmamıştır. Küresel finans krizinin başlaması ile birlikte de küresel risk iştahındaki belirgin azalış, söz konusu ülkelerin durumlarına daha gerçekçi bir şekilde bakılmasını sağlamış ve bu ülkelerin girdikleri ekonomik krizler de borç yüklerinin daha da artmasına neden olmuştur.

Güney Avrupa Refah Rejimi'ne sahip ülkelerde devletin “patrimonyal” şekilde algılanışı tikelci-klientalist¹ bir refah devletinin varlığını da ortaya çıkarmıştır. Bundan dolayı, bu ülkelerde yapılan sosyal harcamaların seçim başarısının manipülasyonu için kullanılması bir menfaat ilişkisine neden olmuştur (Ferrera, 1996). Bu durum Akdeniz ülkelerinin sosyal devlet olmadığı, daha çok sosyal yardım devleti olduğu tartışmalarını beraberinde getirmiş ve bundan dolayı Akdeniz ülkeleri kayırmacılığın, yandaşlığın ve partizanca tutumların merkezi olarak temayüz etmiştir (Kesgin, 2013, s. 108). Ayrıca, Akdeniz ülkelerinde kayıtdışı ekonominin yaygın olması, öncelikle sosyal politika alanında büyük sıkıntıya neden olmakta (Kesgin, 2013, s. 97) ve dolaylı olarak sosyal harcamaları artırmaktadır.

Bunun yanında, Güney Avrupa Refah Rejimi'ne sahip ülkelerdeki klientalist refah devletinin varlığı bürokratik ve haklara dayalı bir reformun yapılmasını engellerken, yüksek destekler ikili bir emek piyasasına yol açmaktadır. Bu durum hem kamu finansman kaynaklarının tüketilmesine hem de kayıtdışı ekonominin yaygınlaşmasına neden olmaktadır (Gough, 2008, s. 232-233). Bundan dolayı, Güney Avrupa'da klientalist anlayışın yaygınlığı sosyal politikaların finansmanının önündeki en büyük engellerden biri olarak ortaya çıkmaktadır.

Böylece görülmektedir ki söz konusu Akdeniz ülkelerinin krize girmesinin hem finansman hem de maliyet boyutu bulunmaktadır. Bu ülkeler, bir taraftan ciddi şekilde borçlanırken, diğer taraftan da elde ettikleri kaynakları yatırımlardan ziyade kamu borçları, kamu harcamaları ve sosyal harcamalar için kullanma eğiliminde olmuştur. Sonuçta bir taraftan borçluluk seviyeleri artarken,

1 Klientalizm, kısaca bağımlı ile hamisi (müşteri-patronaj) arasındaki ilişkiyi ifade eden ve seçmen kitlesine ayrıcalıklı hizmet veren siyasetçilerin davranışları için kullanılmaktadır.

diğer taraftan da borç ödeme kapasiteleri günden güne azalmıştır. Krizin ortaya çıkması ile birlikte ekonomilerinin çok az büyüme ya da küçülme eğilimine girmesi, kamu açıklarının ve borç yüklerinin de önemli ölçüde yükselmesine neden olmuştur.

Bu çalışmada, öncelikle Güney Avrupa Refah Rejimi'nin genel özelliklerinden bahsedilmekte ve bu rejime sahip ülkelerin zaman içerisinde yaşadığı dönüşüm incelenmektedir. Ardından bu ülkelerin yaşadığı borç krizi Güney Avrupa Refah Rejimi ekseninde değerlendirilerek, bu ülkelerin borç krizi sosyal harcamalardaki değişimler yoluyla analiz edilmektedir. Son olarak bu ülkelerin söz konusu borç krizinden ne şekilde çıkabilecekleri bütçe dengesi ve istihdam piyasası özelinde tartışılmaktadır.

Güney Avrupa Refah Rejimi

Refah rejimlerinin sınıflandırılmasında Esping-Andersen'e ait *Refah Kapitalizminin Üç Dünyası (The Three Worlds of Welfare Capitalism)* isimli eserin çok önemli bir yeri bulunmaktadır. Esping-Andersen, bu çalışmasında refah rejimlerini Liberal, Kurumsal/muhafazakâr ve Sosyal Demokrat Refah Rejimi olmak üzere üçlü bir sınıflandırmaya tabi tutmuştur (Esping-Andersen, 1990, s. 3). Esping-Andersen'in bu eseri, akademik camiada büyük ilgi görmüş ve karşılaştırmalı refah devleti alanında, en çok tartışılan, en çok atıfta bulunulan çalışma hâline gelmiştir (Leibfried ve Mau, 2008, s. xx). Esping-Andersen'le birlikte refah rejimi modelleme çalışmaları da yaygınlık kazanmıştır² (Abrahamson, 1999, s. 400; Arts ve Gelissen, 2002, s. 151-153).

Tablo 1.
Esping-Andersen'in Refah Rejimi Sınıflandırması

Liberal	Muhafazakâr	Sosyal Demokrat
ABD	Almanya	İsveç
İsviçre	Fransa	Norveç
Japonya	İtalya	Danimarka
Kanada	Avusturya	Finlandiya
Avustralya	Belçika	Hollanda

Esping-Andersen (1990, s. 74)

² Abrahamson (1999) refah devleti rejimi modelleme akımını *welfare modelling business* şeklinde ifade etmektedir.

Esping-Andersen, söz konusu sınıflandırmasında Akdeniz ülkelerinden sadece İtalya'ya yer vermiş ve onu da Muhafazakâr Refah Rejimi olarak nitelendirmiştir (Esping-Andersen, 1990, s. 74). Esping-Andersen'in sınıflandırması bu alanda öncü nitelikte olmuş³ fakat daha sonraki çalışmalarda söz konusu sınıflandırmanın eksik olduğuna yönelik birçok eleştiri yapılmış ve birçok farklı sınıflandırma önerilmiştir (Arts ve Gelissen, 2002; Bonoli, 1997; Korpi ve Palme, 1998; Navarro ve Shi, 2001).

Bu çerçevede ilk ortaya atılan alternatif sınıflandırmalardan birisi Stephan Leibfried'a aittir. Leibfried'a (1992) göre, Güney Avrupa ülkeleri *Latin Bölgesi*⁴ ismi altında kendi başına ayrı bir refah devleti rejimi oluşturmaktadır. Bu sınıfta; İspanya, Portekiz, Yunanistan ve bir dereceye kadar da İtalya ile Fransa bulunmaktadır. Bu ülkeler bazı açılardan, Kalıntı Refah Rejimi anlayışına ve düşük *dekomodifikasyon*⁵ seviyesine sahip olan Anglo-Sakson ülkelere benzeseler de, aile ve kilisenin önemli rol oynadığı bir refah geleneğine sahiptirler.

Ferrera (1996, s. 20) da Leibfried gibi Güney Avrupa ülkelerinin ayrı bir refah rejimine sahip olduğunu öne sürmüş ve bu rejimi Güney Avrupa Modeli (Southern Model) olarak isimlendirmiştir. Ferrera'ya göre bu sınıfı oluşturan Yunanistan, İtalya, Portekiz ve İspanya'nın kendine has özellikleri bulunmaktadır.

Bu ülkelerin işgücü piyasası, Kıta Avrupası Refah Rejimi'ne göre radikal biçimde farklıdır ve güçlü bir tarımsal yönelim gösterir. Ayrıca, İskandinav ülkelerinin aksine bu ülkelerde tam istihdam geleneği bulunmamaktadır (Kesgin, 2013, s. 97). Güney Avrupa ülkeleri daha gelişmiş Kuzey komşularını refah devleti uygulamalarında yakalamaya çalışmakta ve Güney Avrupa ülkelerinde aile ve kilise sosyal yardımlarda önemli bir rol oynamaya devam etmektedir (Pierson, 1998, s. 780). Bu ülkelerin anayasalarında modern refah devletine yönelik güçlü vurgular yapılmasına rağmen, bu sözler çok da fazla hayata geçirilememektedir. Bu da Güney Avrupa refah devletlerini Kurumsal Vaatler (Institutionalised Promises) Rejimleri yapmaktadır (Leibfried, 1992).

3 Refah devletine yönelik sınıflandırma çalışmaları Wilensky ve Lebaux'a (1958) kadar götürülebilir. Wilensky ve Lebaux, yazmış oldukları makalede refah anlayışları arasında bir ayırım yapmışlar ve bu çerçevede kalıntı ve kurumsal refah devleti anlayışından bahsetmişlerdir. Yine bu konuda bir çalışma yapan Titmuss (1974) refah devletlerini, Kalıntı Refah Modeli, Endüstriyel Başarı Modeli ve Kurumsal Yeniden Dağıtıcı Model olmak üzere üçlü bir tasnife tabi tutmuştur.

4 Latin Rim.

5 "Commodification" metalaştırma anlamına gelmekte iken, "Decommodification" da metalden uzaklaştırma ya da metalik seviyesini azaltma anlamına gelmektedir.

Bu ülkelerde gelir ikamesi sistemi ciddi biçimde parçalı ve bozuk bir yapıya sahiptir. Bu durum da önemli derecede kutuplaşmaya neden olmaktadır. Örneğin emeklilik maaşları, yüksek seviyeden ihmal edilebilir düzeye kadar inmektedir. Öte yandan bu ülkeler sağlık hizmetlerinde muhafazakâr gelenekten ayrılarak, bir nebze de olsa evrensel bir sağlık sigortası sistemi kurmuştur (Ferrera, 1996, s. 19).

Kautto (2002, s. 53) da refah devletlerini hizmet yaklaşımına ve transfer yaklaşımına göre sınıflandırmaya çalışmıştır. Bu çerçevede, hizmet yaklaşımına sahip olan ülkelerin karakteristik özelliği; yüksek hizmet ve de ortalama veya yüksek transfer harcaması düzeyine sahip olmalarıdır. Bu yaklaşıma sahip olan ülkeler ise İsveç, Danimarka, Norveç, Finlandiya, Fransa ve son zamanlarda Almanya ve Britanya'dır (Kautto, 2002, s. 62). Transfer yaklaşımına sahip ülkeler ise yüksek transfer ve ortalama veya düşük hizmet harcaması düzeyine sahiptir. Bu gruptaki ülkeler ise Belçika, Hollanda, Avusturya ve İtalya'dır.

Kautto'nun (2002) sınıflandırmasında üçüncü grup ise düşük yaklaşımdır. Bu gruptaki İrlanda, Yunanistan, Portekiz ve İspanya'nın hem transfer hem de hizmet harcamaları düzeyi düşüktür (Kautto, 2002, s. 62). Buna göre, Güney Avrupa refah rejimlerinde, İtalya haricinde, hem transfer hem de hizmet harcamaları düşük düzeydedir.

Güney Avrupa Refah Rejimlerinde Sosyal Harcamalar

Güney Avrupa Refah Rejimi'ne sahip Yunanistan, İspanya, İtalya ve Portekiz'in 1980 öncesinde refah rejimi çerçevesinde gerçekleştirdiği sosyal harcamaların düzeyi, genel anlamda diğer refah rejimlerine sahip ülkelerden yüksek değildir. Hatta söz konusu dörtlü sınıflandırma çerçevesinde bakılacak olursa, Güney Avrupa Refah Rejimi'ne sahip ülkelerin sosyal harcamalarının ortalama düzeyi, Sosyal Demokrat ve Muhafazakâr Refah Rejimleri'ne sahip ülkelerin ortalamalarından düşükken, sadece Liberal Refah Rejimi'ne sahip ülkelerin ortalamasından yüksektir (OECD, 2012).

Öte yandan, Güney Avrupa Refah Rejimi'ne sahip ülkelerde refah rejimi 1980 öncesine oranla önemli bir dönüşüm yaşamıştır. Bu dönemde, diğer refah re-

jimlerinin sosyal harcama düzeylerinin oldukça gerisinde sosyal harcama düzeylerine sahip olan bu ülkelerde, sosyal harcamaların GSYH'ye oranı daha sonraki yıllarda hızla artmıştır. Söz konusu süreçte diğer refah rejimine sahip ülkelerin de sosyal harcama düzeyi artmış olsa da bu artış oranları, Güney Avrupa Refah Rejimi'ne sahip ülkelerdeki artış oranlarının çok gerisinde kalmıştır. Böylece 1980'li yıllarda söz konusu oranda Liberal Rejime sahip ülkeleri geçen Güney Avrupa ülkeleri, 2000'li yıllarla birlikte, Sosyal Demokrat ve Muhafazakâr Refah Rejimlerine sahip ülkelerle neredeyse aynı sosyal harcama düzeylerine ulaşmıştır (OECD, 2012).

Tablo 2.*Kamu Sosyal Harcamalarının GSYH'ye Oranı (%)*

Refah Rejimi-Ülke	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2006	2007
Liberal Rejim								
Avustralya	10.28	12.12	13.13	16.19	17.32	16.52	16.09	16.02
Kanada	13.66	16.99	18.12	18.89	16.50	17.02	16.94	16.86
İrlanda	16.66	21.31	14.92	15.68	13.27	15.76	15.75	16.31
İngiltere	16.54	19.44	16.75	19.91	18.60	20.57	20.36	20.54
ABD	13.16	13.11	13.46	15.38	14.46	15.83	15.99	16.20
Yeni Zelanda	17.04	17.66	21.52	18.67	19.14	18.12	18.95	18.39
Ortalama	14.55	16.77	16.32	17.45	16.55	17.30	17.35	17.39
Sosyal Demokrat Rejim								
Danimarka	24.76	23.24	25.14	28.92	25.68	27.21	26.59	26.10
Finlandiya	18.07	22.59	24.29	30.87	24.34	26.12	25.91	24.93
Norveç	16.85	17.77	22.31	23.28	21.31	21.71	20.44	20.80
İsveç	27.16	29.49	30.23	32.04	28.43	29.08	28.41	27.30
Ortalama	21.71	23.27	25.49	28.78	24.94	26.03	25.34	24.78
Muhafazakâr Rejim								
Avusturya	22.39	23.71	23.76	26.56	26.73	27.37	26.97	26.42
Belçika	23.52	26.04	24.88	26.27	25.42	26.45	26.42	26.35
Fransa	20.76	26.00	24.87	28.50	27.72	28.97	28.59	28.40
Almanya	22.11	22.53	21.73	26.76	26.56	27.23	26.15	25.16
Hollanda	24.79	25.34	25.57	23.81	19.78	20.71	20.30	20.08
İsviçre	13.80	14.70	13.45	17.46	17.85	20.19	19.19	18.52
Ortalama	21.23	23.05	22.38	24.89	24.01	25.15	24.61	24.15
Güney Rejimi								
Yunanistan	10.24	15.97	16.47	17.34	19.16	20.96	21.26	21.33
İtalya	17.98	20.81	19.95	19.90	23.28	24.98	25.09	24.86
Portekiz	9.92	10.10	12.50	16.48	18.88	22.90	22.94	22.52
İspanya	15.55	17.78	19.95	21.41	20.44	21.41	21.40	21.58
Ortalama	13.42	16.16	17.22	18.78	20.44	22.56	22.67	22.57
Genel Ortalama	15.63	17.30	17.62	19.46	18.89	19.79	19.53	19.26

(OECD, 2012)

Örneğin, 1980'den 2007 yılına kadar, Liberal, Sosyal Demokrat ve Muhafazakâr Refah Rejimlerine sahip ülkelerin sosyal harcamalarındaki artış oranı sırasıyla; %19,5, %14,1 ve %13,8 olarak gerçekleşirken, bu oran Güney Avrupa Refah Rejimi'nde ortalama olarak %68'dir (OECD, 2012). Güney Avrupa Refah Rejimi'ne sahip ülkelerde sosyal harcamaların bu kadar hızlı yükselmesine bu ülkelerin refah kurumlarının geç olgunlaşması, AB'ye uyum sürecinde yaşanan gelişmeler ve demografik nedenler gösterilebilir.

Güney Avrupa Refah Rejimlerinde Borçluluk Durumu

Güney Avrupa Refah Rejimindeki ülkelerin borçluluk durumlarına bakıldığı zaman, Yunanistan ile İtalya'nın, İspanya ile de Portekiz'in benzer özellikler gösterdiği görülmektedir. İspanya ile Portekiz'in kamu borçluluk düzeyleri Kıta Avrupası ülkelerine göre fazla yüksek değildir. Portekiz 2008 finansal krizinden önce %60'lar düzeyinde bir kamu borcuna sahipken, bu oran krizin etkilerini göstermesi ile birlikte %80'ler düzeyine çıkmıştır. İspanya'nın genel borçluluk düzeyi Portekiz'den de daha iyi durumda olmuştur. Krizden önce %30'lar düzeyinde bir kamu borcuna sahip olan İspanya'da, krizden sonra borçluluk düzeyi %50'lere çıkmıştır (OECD, 2011). Görüldüğü gibi, İspanya ve Portekiz'in borçluluk düzeyleri çok yüksek değildir ve bu ülkeler daha çok bir *likidite krizi* yaşamaktadır.

Güney Avrupa Refah Rejimine sahip diğer ülkelerden Yunanistan ve İtalya'da yaşananlar ise daha farklıdır. Bu iki ülkenin borçluluk düzeyleri kriz öncesinde de oldukça yüksek bir düzeyde seyretmiştir. Tablo 3'ten görüleceği üzere, 2000'li yıllarda İtalya'nın genel borçluluk düzeyi %90'larda iken, bu oran Yunanistan'da %100'ler düzeyinde gerçekleşmiştir. Yaşanan krizden sonra ise her iki ülkenin borçluluk düzeyi daha da artarak, 2010 yılında İtalya'da %100'lere, Yunanistan'da ise %140'lara ulaşmıştır. Görüldüğü üzere, bu iki Güney Avrupa Refah Rejimi de söz konusu borçluluk düzeyleri ile bir *temerrüt krizi* yaşamaktadır (OECD, 2011).

Tablo 3.
Kamu Borcunun GSYH'ye Oranı (%)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Finlandiya	43.5	41.9	38.2	35.6	31.2	29.5	37.5	41.7
Fransa	51.9	52.6	53.3	52.1	52.1	53.4	61.2	67.4
Almanya	38.5	39.9	40.8	41.2	39.6	39.6	44.2	44.4
Yunanistan	105.8	108.6	110.6	107.7	105.7	110.6	127.0	147.8
İzlanda	33.3	28.2	19.4	24.8	23.2	44.2	87.5	81.3
İrlanda	26.9	25.3	23.5	20.3	19.8	28.0	47.1	60.7
İtalya	96.7	96.3	97.7	97.5	95.6	98.1	106.8	109.0
Hollanda	43.0	43.8	43.0	39.2	37.6	50.1	49.7	51.8
Norveç	21.3	18.4	17.2	12.5	11.7	13.9	26.4	26.1
Portekiz	58.3	61.0	66.2	67.7	66.6	68.9	78.7	88.0
İspanya	40.7	39.3	36.4	33.0	30.0	33.7	46.0	51.7
İsveç	47.7	46.6	46.2	42.2	36.4	35.6	38.1	33.8
İsviçre	28.3	28.1	28.1	25.2	23.2	22.4	20.7	20.2
Türkiye	62.2	56.6	51.1	45.5	39.6	40.0	46.4	42.9
Britanya	38.7	40.0	43.5	43.2	42.7	61.1	75.3	85.5
ABD	34.9	36.0	36.1	36.0	35.7	40.2	53.6	61.3

(OECD, 2011).

Güney Avrupa Refah Rejimi'nin Borç Krizi

2008 küresel ekonomik krizinden sonra dünyanın geri kalanı yaralarını yavaş yavaş ya da hızlı bir şekilde sararken, özellikle 2009'un sonlarından itibaren Avrupa'nın üzerindeki kara bulutlar yoğunlaşmaya başladı. Avrupa'da derinleşen krizin merkezindeki ülkeler ise PIGS ülkeleri olarak anılan; Yunanistan, İspanya, Portekiz ve İtalya idi. Bu ülkelerin ortak özelliği Avrupa'nın güney çeperinde bulunmaları ve *Güney Avrupa Refah Rejimi*'ne sahip olmalarıydı. Söz konusu ülkelerin, yaşanan krizin yaralarını saramaması ve hatta yaralarının daha da derinleşmesi, bu ülkelerin finansal varlıklarına sahip olan diğer Avrupa ülkelerini de olumsuz bir şekilde etkilemiş ve kriz tüm Avrupa'yı az veya çok etkisi altına almıştır.

Güney Avrupa Refah Rejimi'ne sahip ülkelerin derin bir krize girmelerinin arka planında kuşkusuz borçluluk seviyelerinin yüksek olması ve borç verenlerin özellikle yaşanan krizlerden sonra bu ülkelerin risklerine yönelik algılarının önemli ölçüde bozulması yatmaktadır. Fakat daha en başta bu ülkelerin söz konusu borçluluk seviyelerine ulaşma nedeni nedir? Tablo 6'dan görüldüğü

üzere, özellikle Yunanistan'ın ve İtalya'nın borç yükleri diğer Avrupa ülkelerine oranla çok yüksek seviyelerdedir. Portekiz ve İspanya'nın görece daha makul seviyelerde borç yükleri bulunsu da bu ülkelerin de borç ödeme kabiliyetleri noktasında ciddi tedirginlikler mevcuttur. Zira her iki ülkede de işgücü verimliliği⁶ (World Economic Forum, 2012, s. 13) ve GSYH büyüme oranları oldukça düşük seviyelerde seyretmektedir⁷ (World Bank, 2013).

Bu açıdan, söz konusu Güney Avrupa ülkelerinin yapısal özelliklerine eğilmekte fayda vardır. Bu ülkelerin kendilerine has farklı özellikleri bulunsu da bazı açılardan bu ülkeler birbirlerine benzemektedir. En başta, Avrupa'nın kuzeyi ile güneyi arasında gelişmişlik düzeyi bakımından tarihsel bir ayrışma söz konusudur. Bu çerçevede, Kuzey Avrupa ya da Kıta Avrupası ülkeleri ilk önce sanayileşen ve gerek ekonomik gerekse de siyasi gelişimini ilk önce tamamlayan ülkeler olmuştur. Güney Avrupa ülkeleri ise sanayileşme noktasında Kuzey Avrupa ülkelerini oldukça geriden takip etmiş, demokratikleşme hususunda da benzer bir yönelim sergilemiştir. Böylece hem ekonomik hem kültürel hem de siyasi açıdan Güney Avrupa ülkeleri, Kuzey Avrupa ülkelerinin gerisinde kalmışlar ve onları takip etmeye çalışmıştır.

Bilindiği üzere, sosyal devlet anlayışı bir ekonomik ve demokratik gelişmişlik göstergesidir. Buna göre, belli ekonomik ve kültürel gelişmişlik seviyesine ulaşmış devletler, bireylerinin sosyal hak ve sorumluluklarını belirli ölçülerde tanımakta ve belirlemektedir. İşte refah devleti anlayışı da böylesine bir atmosferde ortaya çıkmıştır.

Modern dönemde ilk örneklerine Bismarck Almanya'sında şahit olunan refah devleti uygulamaları⁸ daha sonra hızla diğer ülkelere de yayılmış ve İkinci Dünya Savaşı'na kadar emeklilik olanaklarından işsizlik sigortasına kadar birçok

6 Küresel Rekabet Raporu 2012-2013'e göre İspanya 36, Portekiz 49'uncu sırada yer almaktadır. Yine rapora göre İtalya 42'inci sırada yer alırken Yunanistan 96'ncı sırada yer almaktadır. Güney Avrupa Refah Rejimi'ne sahip bu ülkeler, makroekonomik dengesizlikler, mali girişimlere ulaşma yetersizliği, katı işgücü piyasaları ve yenilikçi uygulama eksikliği bakımından zayıf rekabetçi ülkeler kategorisinde değerlendirilmektedir.

7 Portekiz 2011 ve 2012 yıllarında sırasıyla % -1,6 ve % -3,2 oranında, İspanya ise %0,4 ve % -1,6 oranında büyümüştür. Güney Avrupa Refah Rejimi'nin diğer temsilcileri olan Yunanistan -7,1 ve % -6,4 oranında, İtalya ise %0,4 ve % -2,4 oranında büyümüştür. 2012 yılı baz alındığında Akdeniz ülkelerinin negatif büyüme gerçekleştirdikleri, dolayısıyla ekonomik olarak küçüldükleri görülmektedir. Bunun yanında, 2011 ve 2012 yıllarında sırasıyla ABD'nin %1,8 ve %2,2, İngiltere'nin %1,0 ve %0,3, Almanya'nın %3,0 ve %0,7, Avusturya'nın %2,7 ve %0,8 oranında büyüdükleri görülmektedir.

8 Modern çağ öncesinde refah devleti uygulaması olarak düşünülebilecek birçok uygulama yapılmıştır. Örneğin, 7. yüzyıl gibi erken bir tarihte, ilk Arabistan halifesi Ebu Bekir'in Hire halkına yönelik hitabı bu konuya ışık tutmaktadır: "Yaşlanıp, hasta veya sakat olup çalışma gücünü kaybetmiş muhtaçlar hazinece maaşa bağlanacaklardır." Daha sonraki Halifeler döneminde de böylesi uygulamaların devam ettiği ve Halife Ömer zamanında yoksul, kör ve cüzzamlılara da maaş bağladığı kaydedilmektedir (Yeniçeri, 2009, s. 49).

sosyal haklar vatandaşlara tanınmıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki süreçte ise İngiltere'de hazırlanan Beveridge Raporu'nun mihmandarlığında ve Keynesçi devlet politikalarının uygun atmosferinde⁹ refah devleti altın çağını yaşamıştır. Bu dönemde, Kıta Avrupası ülkelerinin sosyal harcamaları önemli ölçüde artış göstermiştir. Örneğin, 1960 ile 1975 yılları arasında çoğu Avrupa ülkesinde ve diğer gelişmiş ülkelerde sosyal harcamaların GSYH'ye oranı ikiye katlanmıştır (George, 1996). Bu yıllar arasında söz konusu ülkelerin yaşadıkları hızlı ekonomik büyüme de hesaba katılacak olursa, refah devleti uygulamalarının ne şekilde arttığı daha iyi anlaşılabilir.

Söz konusu gelişmiş ülkelerdeki refah devleti uygulamalarının bu şekilde yaygınlık kazanmasının arka planında İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki süreçte bu ülkelerin yaşadığı yüksek seviyedeki ekonomik büyüme ve buna paralel olarak gerçekleştirdikleri açık dış ticarete yönelik politikaların önemli bir etkisi bulunmaktadır. İki dünya savaşı arasındaki yıllarda özellikle 1929 Ekonomik Buhranı'nın da etkisiyle iyice içe kapanan bu ülkeler, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra gerekli dersleri alarak, bir taraftan dış ticareti serbestleştirme yoluna gitmiş, diğer taraftan da demokratikleşmeye hız vermiştir. Yeni kurulan IMF, Dünya Bankası ve GATT gibi uluslararası kuruluşların da yeni ortaya çıkan dünya düzeninde önemli katkıları olmuştur.¹⁰ İşte böylece ortaya çıkan olumlu ekonomik atmosfer refah devleti uygulamalarının da genişlemesine zemin hazırlamıştır.

Güney Avrupa ülkeleri ise söz konusu süreçte Kıta Avrupası ülkelerine göre daha farklı bir dönem yaşamıştır. Hâli hazırda sanayileşme düzeyi ve ekonomik seviye bakımından Kıta Avrupası ülkelerine oranla daha geri bir konumda bulunan bu ülkeler, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra siyasi anlamda da Kıta Avrupası ülkelerinden ayrılmıştır. Yunanistan, İspanya ve Portekiz'de demokratik olmayan yönetimler 1970'li yıllara kadar iş başında kalmış ve böylece bu ülkeler Kıta Avrupası'ndan önemli ölçüde ayrılmıştır.

İspanya ve Portekiz arasında ayrıca önemli benzerlikler bulunmaktadır. Bu iki

9 "Bu yıllar Keynes'in görüşlerinin her yerde kalpleri ve akılları şekillendirmeye başladığı yıllardı." (Townsend, 2002, s. 3).

10 Bununla birlikte, IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşların refah devleti uygulamalarına katkısının olumsuz olduğuna ilişkin görüşler de bulunmaktadır. Örneğin, Özşuca (2003), IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşların istikrar ve yapısal uyum programlarını uygulayan ülkelerde, gelir dağılımının bozulduğunu ileri sürmektedir.

ülke ortak bir tarihi geleneğe ve güçlü bir Katolik anlayışa sahiptir. Yunanistan ise Ortodoks geleneğe sahiptir. Fakat bu üç ülkenin de toplumsal ve kültürel yapılarında önemli benzerlikler bulunmaktadır. Bu üç ülke de monarşiyle yönetilmiş ve daha önce değinildiği gibi Kıta Avrupası ülkelerine göre sanayileşme hususunda geri kalmıştır (Guillen, Alvarez ve De Silva, 2002, s. 2). İtalya'nın bu ülkelerle kültürel ve ekonomik anlamda benzeştiği noktalar bulunmakla birlikte bu üç ülkeden farklı olduğu noktalar da bulunmaktadır.

Yunanistan, siyasi anlamda 20. yüzyılı oldukça çalkantılı geçirmiştir. 1967 yılında bir darbe yaşadıktan sonra, 1975 yılında yapılan referandumla monarşi sona erdirilmiş ve demokratik bir anayasa ile demokratikleşme yolunda önemli adımlar atılmıştır (Danapoulos, 1983). Yunanistan'ın siyasi anlamda yaşadığı bu durumun bir benzeri İspanya ve Portekiz'de de görülmüştür ki bu iki ülkenin siyasi deneyimi kendi içinde birbirine daha çok benzemektedir. İspanya'da 1936-1939 İç Savaşı'ndan sonra iktidara gelen Franco, 1939-1975 yılları arasında diktatörlük rejimi kurmuştur. İspanya bu yönetim altında İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra hem siyasal hem de ekonomik açıdan dışa kapalı bir görünüm arz etmiştir. Franco'nun 1975'te ölmesinden sonra durum değişmeye başlamış ve 1978 yılında İspanya'da anayasanın kabulü ile birlikte demokrasiye geçilmiştir (Moreno, 1997). Portekiz'de de benzer bir süreç yaşanmış ve 1975 ve 1976'da yapılan seçimlerle diktatöryal rejime son verilerek demokrasiye geçilmiştir (Bermeo, 1987).

İtalya ise bu konuda bir istisna olmakla birlikte bu ülkede yaşananlarla söz konusu üç ülkede yaşananlar arasında çok sayıda ortak nokta bulunmaktadır. İtalya'da 1922 yılında Mussolini yönetiminde kurulan faşist rejim varlığını 1946'ya kadar sürdürmüş ve bu tarihten sonra demokrasiye geçilmiştir (Rus, 2012). Fakat son dönemlerde ortadan kaldırılan Gladio "derin devlet" yapılması anti-demokratik köklerin bu ülkede ortadan kaybolmadığının bir göstergesi olmuştur.

İşte 1970'li yılların ortalarında diktatörlük rejimlerinden kurtulan ve demokrasiye geçiş yapan Yunanistan, İspanya ve Portekiz 1980'li yıllarda Avrupa Topluluğu'na girdi. Bu ülkeler için böylesine demokratik bir çatı altına girmek, diktatörlük rejimlerinin kalıntılarından kurtularak demokratik bir rejim olma-

nın göstergesi sayıldığından oldukça önemliydi. Bu açıdan, söz konusu bu ülkeler kendilerine örnek olan diğer demokratik ve gelişmiş Avrupa ülkelerinin yolundan gitmeye çalıştı. Bu çerçevede, o zamana kadar oldukça zayıf bir yapıda bulunan refah rejimlerini de güçlendirmeye çalıştılar.¹¹

1960 ile 1975 yılları arasında Kıta Avrupası ülkelerinde sosyal harcamaların GSYH'ye oranı neredeyse ikiye katlanırken, zaten hâlihazırda çok zayıf bir refah rejimi olan Güney Avrupa ülkelerinde artış oranı çok daha mütevazı düzeylerde kalmıştır. Örneğin, 1960'ta sosyal harcamaların GSYH'ye oranı İsveç'te %10,8, Almanya'da %18,1 iken, bu oran Yunanistan'da %7,1, İspanya'da ise %7,8 olmuştur. Daha sonraki süreçte refah rejimleri daha da güçlenen Kıta Avrupası refah rejimlerinde sosyal harcamaların düzeyi neredeyse ikiye katlanmıştır. Buna göre, 1975 yılına gelindiğinde bu oran İsveç'te %21,2'ye ulaşırken, Almanya'da %26,2'ye çıkmıştır. Demokrasiye geçiş sürecinde Yunanistan, İspanya ve Portekiz'den ayrıışan İtalya, sosyal harcama düzeyleri hususunda da farklı bir görünüm arz etmektedir. Söz konusu oran Yunanistan ve İspanya'da sırasıyla ancak %8,6'ya ve %11,8'e gelebilmiştir. İtalya'da ise bu oran 1960'ta %13,1 olarak gerçekleşmiş 1975'e gelindiğinde tam %21'e çıkmıştır (George, 1996).

Böylece 1970'li yıllarda söz konusu ülkelerin refah rejimlerinin oldukça zayıf olduğu görülmektedir. Güney Avrupa ülkeleri de bu açıdan, 1980'li yıllarda sosyal politika hususunda önemli atılımlar gerçekleştirmiştir. Sosyal politika hususunda yapılan çalışmalarda 1980'li yıllara kadar Güney Avrupa ülkelerine pek yer verilmezken, 1980'li yıllarla birlikte yavaş yavaş bu ülkelerden söz edilmeye başlanmıştır.¹² İşte 1980'li yıllara gelinceye kadar oldukça geri kalmış refah rejimine sahip bu ülkeler daha sonraki yıllarda açığı kapatabilmek adına sosyal politikada önemli değişikliklere gitmiştir.

Tablo 2'de görüldüğü gibi, 1980 yılına gelindiğinde sosyal harcamaların GSYH'ye oranı Güney Avrupa refah rejimlerinde ortalama %13,42 düzeyinde gerçekleş-

11 Batıdaki müreffehliğin varlığının bir "bağımlılık" meselesi olduğunu beyan eden görüşler (bağımlılık teorisi) de bulunmaktadır. Bağımlılık teorisine göre sanayileşmiş ülkelerde ekonomik büyüme, az gelişmiş ülkelere elde edilen artı değerle gerçekleşmektedir (Smith, 1979).

12 Hatta Güney Avrupa Refah Rejimi sınıflandırması da 1990'lı yıllarda ortaya atılmıştır. Bu yıllara kadar, söz konusu ülkeler ya hiç sınıflandırmaya dâhil edilmemiş, ya da İtalya'da olduğu gibi Kıta Avrupası ülkelerinin korporatist refah rejimi sınıflandırmasına dâhil edilmiştir.

miştir. Bu oran Sosyal Demokrat (%21,71) veya Muhafazakâr Refah Rejimleri'nin (%21,23) sahip oldukları ortalama oranların oldukça altındadır. Fakat 2007 yılına gelindiğinde, Güney Avrupa Refah Rejimi'ne sahip ülkelerin aradaki açığı neredeyse kapattıkları görülmektedir. Hatta bu ülkeler liberal refah rejimine sahip ülkelerin sosyal harcama düzeylerini de oldukça aşmıştır. Buna göre, 2007 yılında, söz konusu oran Sosyal Demokrat Refah Rejimi'ne sahip ülkeler için %24,78 olarak gerçekleşirken, aynı oran muhafazakârlarda %24,15, liberallerde %17,39, Güney Avrupa ülkelerinde ise %22,57 olmuştur (OECD, 2012).

Bunun yanında, Tablo 4'te görüldüğü üzere, 1995 yılında, Liberal, Sosyal Demokrat ve Muhafazakâr Refah Rejimlerine sahip ülkelerin sosyal harcamalarının kamu harcamalarına oranı sırasıyla; %42,45, %48,45 ve yine %48,45 olarak gerçekleşirken, bu oran Güney Avrupa Refah Rejimi'nde ortalama %40,90 olarak gerçekleşmiştir. 2007 yılına gelindiğinde ise Liberal, Sosyal Demokrat ve Muhafazakâr Refah Rejimlerine sahip ülkelerin sosyal harcamalarının kamu harcamalarına oranı sırasıyla; %45,29, %51,98 ve %53,75 olarak gerçekleşirken, bu oran Güney Avrupa Refah Rejimi'nde ortalama %51,02 olarak gerçekleşmiştir. Buna göre, Liberal, Sosyal Demokrat ve Muhafazakâr Refah Rejimlerine sahip ülkelerin sosyal harcamalarının kamu harcamalarına oranlarında 12 yıl içinde sırasıyla yaklaşık %6, %5 ve %8 artış gerçekleşirken, bu oran Güney Avrupa Refah Rejimi'nde yaklaşık %20 olarak gerçekleşmiştir.

Öte yandan, Güney Akdeniz ülkelerinin sosyal harcamaları diğer refah rejimleri seviyesine çıkmış olmakla birlikte söz konusu ülkelerin refah rejimleri sunulan sosyal olanakların kalitesi yönünden hâlen gelişmiş değildir. Sistemlerinde çok ciddi aksaklıklar bulunmaktadır ve verimlilik oldukça düşüktür. Bu ülkelerin klientelistik bir yapıya sahip olmaları da bu durumda etkili olmuştur. Ayrıca, Yunanistan'da olduğu gibi sosyal harcamaların önemli bir kısmının emeklilik olanaklarına ayrılması, sistemi çarpıklaştırmakta ve sosyal refah üzerinde olumsuz etkilere yol açmaktadır. Hâsılı, bu ülkelerdeki sosyal harcamaların etkin olmadığı görülmektedir (Mylonas ve Maisonneuve, 1999).

Bu noktada sosyal harcamaların doğasına eğilmekte fayda görmekteyiz. Bilindiği gibi, Milton Friedman'a göre para lüks maldır. Buna göre, kişilerin ellerin

de tuttıkları para düzeyi, zenginlik seviyeleri yükseldikçe artar.¹³ Bu noktada biz de devletin sunduğu sosyal olanakları *lüks mal* olarak değerlendireceğiz. Sosyal olanakların lüks mal olduğunu iddia etmekteki temel kasıt ise, bu olanakların doğrudan kişisel zenginlik/gelir seviyesine ve dolayısıyla vergi gelirlerine bağlı olmasından kaynaklanmaktadır. Zira sosyal harcamalar, özellikle aktüeryal denge gözetilmediğinde, genel anlamda zenginlik/gelir sahibi olandan varlığı/geliri olmayana transfer şeklinde gerçekleşmektedir. Özellikle emeklilik olanaklarının sosyal harcamalarda önemli bir yer işgal etmesi, söz konusu durumu daha belirgin hâle getirmektedir.

Tablo 4.
Sosyal Harcamaların Kamu Harcamalarına Oranı

Refah Rejimi-Ülke	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2006	2007
Liberal Rejim								
Avustralya	31,61	32,04	37,13	44,58	48,76	48,95	48,07	47,96
Kanada	32,66	35,30	36,47	39,36	39,92	43,26	42,97	42,70
İrlanda			34,88	38,15	42,43	46,40	45,73	44,33
İngiltere	35,89	42,63	40,33	45,79	47,26	46,60	46,13	45,8
ABD	38,98	35,75	36,37	41,41	42,58	43,72	44,37	44,29
Yeni Zelanda			40,74	45,45	49,95	47,65	48,26	46,69
Ortalama			37,65	42,45	45,15	46,09	45,92	45,29
Sosyal Demokrat R.								
Danimarka			45,6	48,77	47,83	51,55	51,53	51,25
Finlandiya	44,99	48,09	50,08	50,04	50,20	51,84	52,64	52,56
Norveç				45,70	50,36	51,54	50,51	50,56
İsveç				49,32	51,61	54,00	53,90	53,57
Ortalama				48,45	50,00	52,23	52,14	51,98
Muhafazakâr R.								
Avusturya	45,21	44,68	46,13	47,14	51,27	54,55	54,61	54,50
Belçika		44,54	47,50	50,34	51,70	50,58	54,29	54,36
Fransa	45,43	50,20	50,27	52,35	53,67	54,25	54,24	54,28
Almanya				48,86	58,87	58,14	57,70	57,76
Hollanda	44,91	44,26	46,56	42,17	44,78	46,23	44,58	44,35
İsviçre			44,39	49,88	50,84	57,25	57,32	57,30
Ortalama				48,45	51,85	53,5	53,79	53,75
Güney R.								
Yunanistan				37,90	41,02	47,69	47,16	45,65
İtalya	44,07	41,74	37,70	37,88	50,39	51,86	51,49	51,93
Portekiz				39,66	45,89	50,02	51,51	51,44
İspanya				48,17	52,24	55,68	55,74	55,08
Ortalama				40,90	47,38	51,31	51,47	51,02
Genel Ortalama				45,06	48,59	50,78	50,83	50,51

(OECD, 2012).

13 Yani paranın gelir esnekliği birden büyüktür. Benzer şekilde, Keynes'e göre de kişilerin tasarruf düzeyleri zenginlik seviyeleri yükseldikçe artmaktadır.

Ayrıca bu çerçevede, ülkenin genel borçluluk düzeyi ve buna bağlı olarak kişi başı borçluluk düzeyi de önem kazanmaktadır. Zira borçla elde edilen, yani spekülatif bir nitelik arz eden zenginlik gerçek bir zenginlik değildir ve finansal pozisyonun sadece gelir/varlık düzeyine odaklanması gerçekleri yansıtmaktan uzaktır.

Buna göre, ekonomik hacmi ve zenginlik düzeyi düşük olan bir ülke, emeklilere ya da işsizlere sunduğu sosyal olanaklar için daha zengin ülkelerdeki vatandaşlara göre vatandaşlarından *oransal olarak* daha az vergi toplamak durumundadır. Teorik bağlamda, eğer toplanan vergi düzeyi ve böylece yapılan sosyal harcama düzeyi zengin ve fakir ülkede aynı olursa, daha fakir olan ülkedeki çalışanların katlandıkları *marjinal fedakarlık oranı* daha yüksek olacaktır. Bu durum da daha fakir ülkelerde sosyal olanakların seviyesi üzerinde bir baskı oluşturmaktadır. Daha fakir ülkelerde göreceli olarak daha düşük vergi yükü görülmesi ve kayıt dışı ekonominin oransal olarak daha yüksek olması da bu durumun doğal bir sonucudur.¹⁴

Sosyal olanakların lüks mal olmasından dolayı, göreceli olarak daha fakir olan ülkelerin *belirli oranda* sosyal harcama düzeyini tutturabilmek adına vatandaşlarından daha çok vergi toplayabilmesi göreceli olarak daha zengin olan ülkelere oranla daha zordur. Bu bağlamda, görece fakir ülkelerin vatandaşlarından toplanan aynı düzeydeki ekstra vergilerin marjinal fedakarlık düzeyi görece daha zengin ülkelerinkine göre daha yüksektir.

Böylece görece fakir olan ülkelerde bütçe denkleğinin önkoşul olduğu durumda, sosyal harcamaların GSYH'ye oranı görece zengin ülkelere oranla daha düşük olmalıdır. Öte yandan, küreselleşmenin önemli ölçüde arttığı ve bu durumun da vergi oranları üzerinde baskı oluşturduğu bir dönemde sosyal devletlerini

¹⁴ Öte yandan, bir ülkenin kişi başı GSYİH düzeyinin ve zaman içindeki dönüşümünün, diğer ülkelere kıyasla o ülkenin zenginlik seviyesinin belirlenmesinde kullanılması sorunlu bir yapıya sahiptir. İlk olarak, kişi başı GSYİH kurların değişmesiyle, özellikle devalüasyon durumunda oldukça değişmektedir. Sözelimi bir gecede ülke %50 fakirleşmektedir(!). Bu durum da kişi başı GSYİH'nin zenginlik ölçütü olarak kullanılmasını oldukça sorunlu hâle getirmektedir. Bu noktada, SG'ye göre kişi başı milli gelir hesaplaması, belirli sorunlara sahip olmasına rağmen, daha faydalı bir yaklaşım sunmaktadır. Fakat bir ülkenin bir taraftan milli geliri yükselirken, diğer taraftan da borçluluk düzeyinin yükselmesi ülkenin net zenginlik seviyesini değiştirmeyecektir. Bu açıdan, milli gelir artışı borçluluk artışıyla birlikte incelenmelidir. Öte yandan, milli gelirin akım bir büyüklük, borçluluk düzeyinin de stok bir büyüklük olması karşılaştırma yapmayı zorlaştırmaktadır. Ayrıca, söz konusu Güney Akdeniz ülkelerinin 2000'li yılların başında avroya geçmiş olması bu ülkelerin ekonomik görünümünü incelemeyi daha da zorlaştırmıştır. Sonuç olarak, zenginlik ölçütü ve zaman içinde zenginliğin değişim ölçütü olarak milli gelirin kullanılması kısmen sorunludur. Bu açıdan kamu borç yükü harcamaları, gerçekleştiren devletin pozisyonunu ve böylece zenginlik seviyesini göstermesi açısından daha faydalı bir yaklaşım sunmaktadır.

geliştirmeye çalışan Güney Avrupa ülkeleri için bu durum özellikle zordur¹⁵. Zira vergi rejimleri ilgili ülkedeki sosyal ve politik faktörlere bağlı olmakla birlikte, ülkelerin vergi yükleri üzerinde belirli bir orandan sonra doğal bir baskı oluştuğu söylenebilir.

Bu konu ile ilgili verilere bakıldığı zaman resim netleşmektedir. Danimarka ve İsveç dışında geri kalan OECD ülkelerinde 2011 itibariyle vergi gelirlerinin GSYH'ye oranı %43'ün altındadır ve tüm OECD ülkeleri için bu oran ortalama olarak %35 düzeyindedir (OECD, 2013).

%35 oranının altında olan 18 ülkeden Tablo 5'te de görülebileceği gibi 10 tanesi genel anlamda 1990'lı yıllarda %35-40 arasında zirveyi görerek bu noktadan sonra inişe geçmişlerdir. Bu ülkelerde kişi başı GSYH (KBMG- 2011 [SGP]) 2011 itibariyle 30.000 dolar civarında iken Kanada ve İrlanda 40.000 dolarından fazla kişi başı GSYH'ye sahiptir. Tablo 5'teki geri kalan ülkelerin kişi başı GSMH'leri ise ortalama 27.000 dolar civarındadır. Geri kalan 8 ülke ise Avustralya, Şili, Japonya, Güney Kore, Meksika, İsviçre, Türkiye ve ABD'dir. Bu ülkelerde tarihi olarak vergi gelirlerinin GSYH'ye oranı diğer ülkelere kıyasla oldukça düşüktür. Bu ülkelerde söz konusu oran ortalama olarak 2007 ve 2011'de %25 düzeyindedir. Bu ülkeler ya küçük devlet fikrini benimseyen neo-liberal anlayışın hâkim olduğu ve genel anlamda liberal refah rejimine sahip (Avustralya, Japonya, Güney Kore, ABD, İsviçre) zengin (kişi başı GSYH 41.600 dolar [2011-SGP]) ülkelerdir. Ya da göreceli olarak fakir olan (kişi başı GSYH 18.500 dolar (2011-SGP)) ve kayıtdışı istihdamın yaygın olduğu, zayıf refah rejimlerine sahip (Şili, Meksika, Türkiye) ülkelerdir (OECD, 2013).

Bu oranın 2011 itibariyle %35-43 arasında olduğu 12 ülkeden 6'sı (Almanya, İzlanda, Lüksemburg, Hollanda, Slovenya, Britanya) %35-40 bandındaki görece zengin (kişi başı GSYH Lüksemburg hariç 36.500 dolar, Lüksemburg [87.000 dolar] [2011-SGP]) ülkeler, geri kalan 6'sı (kişi başı GSYH 43.000 dolar [2011-SGP]) da (Avusturya, Belçika, Finlandiya, Fransa, İtalya, Norveç) %40-43 bandındaki ülkelerdir. Oranın %43'ün üzerinde olduğu Danimarka'da bu oran %48, İsveç'te ise %45'tir. Bu ülkelerin kişi başı GSYH'si ise 2011 itibariyle

15 Küreselleşme ile birlikte uluslararası rekabete açık hâle gelen ülkeler, vergi rekabetine girerek vergi oranlarını çok düşük seviyelere indirebilecekleri bir dibe yarış ortaya çıkaracak, böylece Güney Avrupa Refah Rejimi'ne sahip ülkelerin sosyal devlet yapısının etkinliği ve sürdürülebilirliği bundan zarar görecektir.

42.000 dolar civarındadır. Söz konusu 14 ülke muhafazakâr ya da sosyal demokrat refah rejimine sahiptir (Bu oranın en yüksek olduğu 2 ülke ise beklenildiği gibi sosyal demokrat refah rejimine sahiptir).

Ülkelerin vergi yüklerine genel anlamda bakıldığında iki temel çıkarım yapılabilmektedir. Buna göre, neo-liberal politika izleyen ülkelerde vergi yükü (%25 civarı) diğer ülkelere oranla oldukça düşüktür. İkincisi, vergi yükü %40'ın üzerinde olan ülkeler belirgin şekilde vergi yükü %35-40 arasında olan ülkelere göre daha zengindir. Üçüncüsü, vergi yükü %35'in altında ve %30 civarında olan Tablo 5'teki ülkelerin Portekiz hariç hepsi genel olarak 1990'lı yıllarda %35 ile %40 arasında zirveyi gördükten sonra inişe geçmişlerdir. Dördüncüsü, vergi yükü %35'in altında olan ülkeler belirgin biçimde diğer ülkelere oranla daha fakirdir.

Buna göre, neo-liberal politika izleyen liberal refah rejimine sahip ülkeler hariç, genel anlamda ülkelerin zenginlik seviyesi arttıkça vergi yüklerinin arttığı söylenebilir. Yine kişi başı GSYH'si (Kanada ve İrlanda hariç) belirli bir düzeyin (33.000 dolar) altında olan ülkeler %35'in üzerinde bir vergi yükünü gördükten sonra inişe geçmişlerdir. Söz konusu oran 2000'li yıllarda %30'lar düzeyinde istikrar kazanmıştır (OECD, 2013).

Elde ettiğimiz bu sonuçlar, görece daha fakir ülkelerin vergi toplama hususunda görece daha zengin ülkelere göre işlerinin daha zor olması gerektiği ve vergi yükleri üzerinde belirli bir orandan sonra doğal bir baskı oluştuğu şeklindeki iddialarımızı desteklemektedir.

Tablo 5.
Vergi gelirleri/GSYH

	Zirve (Yıl)	2007	2011	KBMG
Kanada	36,732 (1997)	33,054	31,01	41559
Estonya	36,283 (1995)	31,428	32,802	23625
İrlanda	34,755 (1994)	30,927	27,635	43670
İsrail	37,187 (1997)	36,259	32,626	29830
Yeni Zelanda	36,219 (1995)	34,666	31,676	32163
Polonya	38,784 (1993)	34,772	31,712	22167
Slovakya	40,313 (1995)	29,475	28,817	25193
Yunanistan	36,184 (1996)	32,531	31,242	25309
Portekiz	32,475 (2008)	32,415	31,263	25264
İspanya	37,288 (2007)	37,288	31,578	32081

(OECD, 2013)

Güney Avrupa refah rejimine sahip ülkelerde 1980’li yıllardan itibaren *oransal olarak* önemli ölçüde artmaya başlayan sosyal harcamaların finansmanını, bu ülkelerin vergi gelirlerini sosyal harcamaların finansmanı için yetecek ölçüde arttıramayacakları için, daha çok borçlanmayla gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir.

İstatistikler bu iddiayı doğrulamaktadır. Tablo 6’da görüldüğü üzere, Güney Avrupa Refah Rejimi’ne sahip ülkelerin kamu borç yüklerinin 1980’li yıllardan itibaren önemli ölçüde yükseldiği görülmektedir.¹⁶ Örneğin, Yunanistan’ın kamu borç yükü 1980’de sadece %24,6 iken bu oran 1980’li yıllarda tırmanışa geçerek 1990’da %89,1’i bulmuştur. 2008 küresel krizinden önce de %100’ün üzerinde olan borç yükü, krizle birlikte hem maliyetlerin artması hem de GSYH’nin birbirini izleyen yıllar boyunca düşmesi yüzünden 2010 itibariyle %144’e çıkmıştır.

İtalya, diğer Güney Avrupa Refah Rejimi ülkelerine oranla daha erken sanayileşmiş ve daha olgun bir refah rejimine sahip olmuştur. Bu durumla ve İtalya’nın sosyal harcama düzeyinin 1970’li yıllarda diğer Güney Avrupa Refah Rejimi ülkelerine göre yüksek olmasına paralel biçimde, İtalya’nın kamu borç yükünün 1970’li yıllarda tırmanışa geçtiği ve yükselişini 1980’li yıllarda da sürdürdüğü Tablo 6’dan görülmektedir. Yunanistan gibi, İtalya’da da kamu borç yükü küresel kriz öncesinde %100’ün üzerinde seyretmiş ve küresel krizden sonra daha da yükselmiştir.

Portekiz ve İspanya’da 1980’li yıllarda kamu borç yükleri tırmanışa geçmiştir. Söz konusu iki ülkedeki yüksek işsizlik, düşük verimlilik, bağımlılık oranındaki artışlar ve olumsuz demografik dönüşüm ve düşük büyüme oranları bu ülkelerle ilgili beklentileri bozmuştur. Yine belirtmek gerekir ki Yunanistan ve İtalya’nın yaşadığı bu kriz, benzer özelliklere sahip olan İspanya ve Portekiz’in geleceği ile ilgili beklentilerin olumsuz olmasına neden olmuştur.

Görüldüğü üzere, Güney Avrupa Refah Rejimi’ne sahip ülkelerin 1980’lerden itibaren önemli düzeyde arttırdıkları sosyal harcama düzeyleri ile yine bu yıllarda artan kamu borç yükleri arasında bir uyum bulunmaktadır. Bu çerçevede,

¹⁶ Söz konusu yıllar aynı zamanda finansal ve ekonomik serbestleşmenin ve küreselleşmenin arttığı yıllar olmakla birlikte, bu dönüşümün kamu maliyesi üzerinde dolaylı bir etkisi bulunmaktadır.

kişi başı milli gelir seviyeleri ile sosyal harcama düzeyleri karşılaştırıldığında şöyle bir resim ortaya çıkmaktadır:

Tablo 6.
Seçilmiş Ülkelerin Kamu Borcu / GSYH Oranı

	1960	1970	1980	1990	2000	2005	2010
Yunanistan	10.2	18.8	24.6	89.1	108.9	110.9	144.0
İtalya	32.8	30.9	53.5	96.3	105.9	105.8	117.5
Portekiz	15.9	17.0	30.5	57.3	48.5	62.8	83.1
İspanya	30.0	14.7	16.4	42.6	59.3	43.0	63.5
Norveç	29.5	23.6	47.3	28.9	34.2	49.1	54.3
İsveç	27.8	26.8	39.3	41.2	53.2	50.4	41.7
Finlandiya	12.8	10.2	11.0	14.1	43.8	41.7	50.0
Fransa	22.1	12.4	20.7	35.2	57.3	66.4	84.2
Almanya	18.8	17.4	30.0	41.0	59.7	68.0	78.8

(Reinhart ve Rogoff, 2009).

1980'de Yunanistan'ın sosyal harcama düzeyi %10,24 iken kişi başı milli geliri 6509 dolar idi. Kamu borç yükü ise %24,6 idi. Aynı yılda olgunlaşmış ve model olarak gösterilen bir refah rejimine sahip İsveç'in sosyal harcama düzeyi %27,16 iken kişi başı milli geliri Tablo 7'de görüldüğü gibi 15.739 dolar idi. Kamu borç yükü ise %39,3 dolayında idi (OECD, 2008, 2012).

Aradan geçen 35 yıllık süreç sonunda, Yunanistan'ın sosyal harcama düzeyi neredeyse ikiye katlanarak %20,96'ya çıktı. Kişi başı milli geliri de 25.562 dolara yükseldi. Kamu borç düzeyi de benzer şekilde %111'e yükseldi. İsveç'in aynı süreçte sosyal harcama düzeyi ve kamu borç yükü neredeyse hiç değişmedi. Öte yandan, yine Tablo 7'de görüldüğü gibi kişi başı milli gelir düzeyi 15.739 dolardan 39.539 dolara yükseldi (OECD, 2008, 2012). Görüldüğü üzere, bu iki ülke örneğinde, kamu borç yükü artışı ile sosyal harcamaların artışı arasında bir ilişki bulunmaktadır.

Yunanistan'ın yaşadığı durumun bir benzeri daha az şiddette de olsa İspanya ve Portekiz'de yaşanmıştır. İtalya ise Yunanistan'a benzer bir süreci daha önceden yaşamaya başlamıştır.

Güney Avrupa Refah Rejimi'ne sahip ülkelerin 1980'lerden itibaren sosyal harcama oranındaki artışın Esping-Andersen'in sınıflandırmasında yer alan Liberal, Kurumsal/muhafazakâr ve Sosyal Demokrat Refah Rejimine sahip ülkelere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Öte yandan, Güney Avrupa Refah Rejimi'ne

sahip ülkelerin 1980'lerden itibaren artan bu sosyal harcamaları ile yine aynı yıllarda artan kamu borç yükleri arasında bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla, Güney Avrupa Refah Rejimi'ne sahip ülkelerin yaşadığı borç krizinin nedenlerinden biri de sosyal harcama oranlarındaki artış olarak görülebilir.

Tablo 7.
Seçilmiş Ülkelerin Kişi Başı Milli Geliri (Cari Dolar Kuru)

	Yunanistan	İtalya	İspanya	Portekiz	Fransa	Almanya	Norveç	İsveç
1960	612	804	396	360	1371	..	1442	1964
1970	1651	2030	1178	893	2895	..	3283	4361
1980	6509	8148	6022	3221	12827	11746	15593	15739
1990	10641	19983	13409	7540	21935	21584	27735	28295
2000	13139	19021	14434	11015	22437	23086	37489	27290
2005	25562	30177	25948	17592	35029	33719	65008	39539

(OECD, 2008)

Sonuç

Güney Avrupa Refah Rejimi'ne sahip ülkelerin yaşamakta olduğu krizin kökleri 2008 küresel ekonomik krizinin epey öncesine uzanmaktadır. Söz konusu ülkeler gelir düzeyleri ile orantısız bir şekilde sosyal harcama gerçekleştirerek kamu borç yüklerinin artmasına zemin hazırlamıştır.

Bu çalışmada Güney Avrupa refah rejimine sahip olan ülkelerin ekonomik krize girmelerinin kısmen bu ülkelerin sosyal harcama düzeylerini olanaklarının hayli ötesinde arttırmalarından kaynaklandığı gösterilmeye çalışılmıştır.

Özellikle, Yunanistan ve İtalya hâlihazırda kötü durumda bulunmaktadır ve gelecekte de durumlarının iyileşeceğine yönelik kuvvetli bir izlenim yoktur. Üstelik çok ciddi reformların gerçekleştirilmemesi durumunda ekonomik durumları çok daha kötüye gidebilecektir. İspanya ve Portekiz ise hâlihazırda bu iki ülke kadar kötü durumda bulunmasa da yine ciddi reformların gerçekleştirilmemesi durumunda daha kötüye gidecektir.

Bu ülkeler bir borç krizinde olduklarından dolayı sosyal harcama düzeylerini kademeli bir şekilde azaltarak kamu borç seviyelerini azaltmaları gerekmektedir. Yine bu ülkeler GSYH büyüme oranlarını da arttırarak kamu borç yüklerini daha da azaltmalıdır.

Sosyal harcama düzeyini azaltmak kolay bir mesele değildir. Azaltmayı yavaş yavaş gerçekleştirmek gerekir. Zira sosyal harcamalardaki keskin düşüşler hem devleti çok hızlı küçültür hem de devletin sağladığı sosyal olanaklara bağımlı olan insanlara aşırı bir şekilde zarar verir. Kamu kesiminin hızlı bir şekilde küçültülmesi GSYH büyüme oranı üzerinde de olumsuz bir etkiye sahip olacağından ülkeyi daha da krizin içine sokar.

Öte yandan, bu ülkeler daha rekabetçi hale gelerek GSYH büyüme oranlarını arttırmaya çalışmalıdırlar. Daha rekabetçi hale gelmenin bilindik yolu ise para birimine belirli bir oranda devalüasyon yapmaktır. Fakat bu ülkeler ortak bir para birimine sahiptir ve Avroya devalüasyon yapmak kendi tasarruflarında değildir. Bu durum bu ülkelerin daha rekabetçi hale gelebilmeleri için geriye tek bir yol kaldığını¹⁷ göstermektedir: Bu ülkeler reel ücretleri düşürmeye çalışmalıdırlar.

Düşen reel ücretler bilinen sebeplerden ötürü istihdam oranını arttıracaktır. Bu durumun da GSYH büyüme oranı ve vergi gelirleri üzerinde olumlu bir etkisi olacaktır. Bu durum ayrıca bağımlılık oranını azaltacak ve işsizlik maaşı vb. harcamalar da böylece azalacaktır. Sonuçta da sosyal harcamalar ve kamu bütçesi üzerindeki baskı da hafifleyecektir.

17 Aslında bir yol daha bulunmaktadır. Avrupa Merkez Bankası (ECB) genişlemeci para politikası uygulayıp Almanya gibi zengin Kıta Avrupası ülkelerinde ılımlı enflasyon yaratabilir. Bu durum Kıta Avrupası ülkelerinin verimlilik düzeyini düşürerek dolaylı yoldan Güney Avrupa ülkelerinin verimlilik düzeyini arttıracaktır. Fakat Almanya 1920'li yılların başında yaşadığı hiperenflasyon yüzünden enflasyon fikrinden derin bir şekilde nefret etmektedir. ECB yüksek oranda Almanya'nın etkisi altındadır. Bu açıdan bu yol teoride olsa da pratikte yoktur (Krugman, 2012b, s. 179).

Debt Crisis in Southern European Welfare Regime

İskender GÜMÜŞ*

Kırklareli University

Mevlüt TATLIYER**

Kırklareli University

Abstract

The financial crisis, which emerged in the USA in 2008 and continued to spread all over the world, was followed by the European debt crisis near the end of 2009. The factors leading to the debt crisis can be divided into two main categories: Firstly, the countries fell into the crises as a result of the gradually growing burden of debt (Greece, Italy, Spain, and Portugal) was also the countries which have "Southern European Welfare Regime". Public and social expenditures in these countries are lower than those countries with a higher national income per capita. However, these countries have considerably exceeded their potential of public and social expenditure. On the other hand; these countries, with their lower levels of productivity, have become even less efficient by the effect of Euro and, because they had easy access to loan, were able to significantly increase their burden of debt. As a result, Spain and Portugal faced a liquidity crisis, while Greece and Italy faced a default crisis. This study handles the welfare regimes in these countries within the framework of the current debt crises they experience, given that a profligate welfare regime has a direct or indirect role in a crisis. For this purpose, the social expenditure increase in Southern European Welfare Regime countries is analyzed and correlated with their current debt crisis.

Key Words

Debt Crisis, Economic Crises, Social Expenditure, Southern European Welfare Regime, Welfare Regimes.

* İskender GÜMÜŞ, Ph.D., is an assistant professor of Labor Economics and Industrial Relations. His studies are on welfare state, welfare of elderly people, income distribution and urbanization policy. *Correspondence:* Kırklareli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Kayalı Yerleşkesi, Kofçaz 39100 Kırklareli, Turkey. Email: iskender.gumus@kirkklareli.edu.tr; igumus@gmail.com Phone: +90 537 278 8730.

** Mevlüt TATLIYER is a research associate of Economic Theory. His studies are on new neo-classic synthesis, rational expectations theory, employment, unemployment, income distribution and social policies. Contact: Kırklareli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Kayalı Yerleşkesi, Kofçaz 39100 Kırklareli, Turkey. Email: tatliyer@kirkklareli.edu.tr; tatliyer@gmail.com Phone: +90 537 278 8730.

The most distinct common characteristic of the Southern European countries affected by the 2008 economic crisis emerging in the USA was the fact that they all fell into the *Southern European Welfare Regime* paradigm. Though these countries' rate of public and social expenditures to gross national product (GDP) was not higher than those countries with higher per capita income, these specific countries expenditures were above their potential thereby causing serious deficits in their budgets.

The basic causes of the debt crisis, which emerged in Europe and which mostly affected the Southern European Welfare Regime countries, included monetary union problems, loose fiscal discipline, insufficient audits, economic actors' excessive borrowing by taking too much risk, vulnerabilities in banking systems, problems in the residential sector, inadequate economic growth, high figures of unemployment, residual economic disequilibria, lack of compatibility, and management problems in the Euro region (Kibritçioğlu, 2011; Nelson, Belkin, Mix, & Weiss, 2012; Yang & Lei, 2012).

In addition to these basic causes, some authors also note that social welfare expenditures of Southern European Welfare Regime countries were too high and that these countries acted fiscally irresponsible (Lemieux, 2013; Tanner, 2013; Yang & Lei, 2012). Krugman (2012a), however, argues that the debt crises was caused neither by the level of social welfare expenditures setting a premium on individuals living in poverty nor by fiscal irresponsibility.

There are various surveys that attempt to explain the relation between Southern European Welfare Regime countries' debt crisis and their social welfare policies. The surveys conducted by Matsaganis about Greece (2011), Schwartz about Spain (2013), Cencig about Italy (2012), and Glatzer about Portugal (2012) all show the relation between the debt crises faced by these countries and their welfare state practices and social expenditures.

On the other hand, public expenditures of Southern European Welfare Regime countries remain less than the public expenditures of Corporatist/conservative and of Social Democrat Welfare Regime countries, but are higher than of Liberal Welfare Regime countries (OECD, 2009). In fact, though high rates in public

expenditures of Southern European Welfare Regime countries' do not pose any apparent problem, they do not appear to be economically reliable since public revenues are low (OECD, 2013).

The "patrimonial" perception of the state in Southern European Welfare Regime countries has caused the emergence of a clientalist¹ welfare state (Ferrera, 1996). The existence of a clientalist welfare state, exhausting public funding sources and spreading the black economy (Gough, 2008, pp. 232-233), causes great stress in social policy (Kesgin, 2013, p. 97) and acts to indirectly increase levels of social expenditures.

In this study we begin with the general characteristics of the Southern European Welfare Regime, reviewing the transformation experienced by these countries. We then handle the debt crisis suffered by these countries within the framework of the Southern European Welfare Regime, analyzing their debt crisis through the changes made in their social expenditures. Finally, we discuss how these countries can get out of the debt crisis through fiscal responsibility and amendments in the employment market.

Southern European Welfare Regime

Esping-Andersen, in the article entitled *The Three Worlds of Welfare Capitalism*, classified the welfare regimes into three: (1) Liberal, (2) Corporatist/conservative, and (3) Social Democrat Welfare Regimes (Esping-Andersen, 1990, p. 3). This particular article of Esping-Andersen received large attention in the academic community and became the most discussed and cited article in the field of welfare state (Leibfried & Mau, 2008, p. xx). After Esping-Andersen, welfare regime modeling studies became common² (Abrahamson, 1999, p. 400; Arts & Gelissen, 2002, pp. 151-153).

In this classification, Esping-Andersen included only Italy among the Mediterranean countries, describing it as a Conservative Welfare Regime

1 Clientalism means, in short, the relation between the dependent and its patron (client-patronage) and refers to acts of politicians that provide privileged service to the supporting voters.

2 Abrahamson (1999) calls the welfare regime modeling trend as welfare modeling business.

(Esping-Andersen, 1990, p. 74). Although Esping-Andersen's classification was pioneering in this field, following studies raised many critics claiming the classification to be deficient and suggesting many different classifications (Arts & Gelissen, 2002; Bonoli, 1997; Korpi & Palme, 1998; Navarro & Shi, 2001).³

One of the first alternative classifications belongs to Stephan Leibfried. According to Leibfried (1992) Southern European countries constitute a separate welfare state regime under the name of the *Latin Rim* including Spain, Portugal, Greece and, to a certain extent, Italy, and France. Like Leibfried, Ferrera (1996, p. 20) argued that Southern European countries had a separate welfare regime and called it the Southern Model.

These countries' labor markets are radically different from the Continental Welfare Regime in that they have a strong agricultural tendency. Unlike the Scandinavian countries, these countries do not have a tradition of full employment (Kesgin, 2013, p. 97). While Southern European countries try to parallel their Northern neighbors in welfare state practices, unlike the Northern states, family and church continue to serve a great social aid function in Southern European countries (Pierson, 1998, p. 780). Though the constitutions of these countries make strong emphases on a modern welfare state, practices necessary to fulfill such a model are not often implemented. This fact has earned the Southern European welfare states the title of "Regimes of Institutionalized Promises" (Leibfried, 1992).

The income substitution system in these countries is seriously fragmented and distorted, leading to a significant level of polarization. For instance, according to Ferrera, although the social benefits these countries offer are generous (in other words, somewhat profligate) to the "basic sectors" of the labor force located in the institutional labor market, social benefits provided to those located in the non-institutional labor market which constitutes a rather large part of the occupational sector are fairly timid. However, these countries deviate from the conservative tradition in healthcare services and have created a somewhat universal healthcare insurance system (Ferrera, 1996, p. 19).

³ The beginning of classification efforts for welfare states can be dated back to Wilensky and Lebaux (1958). In their article, Wilensky and Lebaux made a distinction in the concepts of welfare, where they mentioned the concepts of the residual and corporatist welfare state. Titmuss (1974), studying the same subject, classified welfare states into three: Residual Welfare Model, the Industrial Achievement Model, and the Corporatist Redistributive Model.

Kautto (2002, p. 53) tries to classify the welfare states according to their approach of service and transfer.⁴ The third group in Kautto's classification is the low approach. Both transfer and service expenditures are low in Ireland, Greece, Portugal, and Spain, all of which constitute the countries in this group (Kautto, 2002, p. 62). Kautto claims that both transfer and service expenditures are low in Southern European welfare regimes, with the sole exception of Italy.

Social Expenditures in Southern European Welfare Regimes

Greece, Spain, Italy, and Portugal did not have, in general terms, a higher level of social expenditures before 1980 than did other welfare regime countries. Furthermore, although the average level of expenditures by Southern European Welfare Regime countries is lower than the average of Social Democrat and Conservative Welfare Regime countries, it is higher than the average expenditure level of Liberal Welfare Regime countries (OECD, 2012).

On the other hand, the welfare regime in Southern European Welfare Regime countries has experienced a significant transformation with the advent of the 1980s. Beginning with the 1980s, the ratio of social expenditures to GDP boomed in these countries, making up most of the gap regarding social expenditure levels between them and other welfare regimes. Though other welfare regime countries have increased their level of social expenditures during the same period, such increase was far more behind that of Southern European Welfare Regime countries. As such, Southern European countries, leaving Liberal Regime countries behind during the 1980's, reached roughly the same level of social expenditures as both Social Democrat and Conservative Welfare Regime countries (OECD, 2012).

⁴ Service approach countries are Sweden, Denmark, Norway, Finland, France, and, more recently, Germany and the United Kingdom. Transfer approach countries have a higher level of transfer or a lower level of service expenditures. This group includes Belgium, Netherlands, Austria, and Italy.

Indebtedness in Southern European Welfare Regimes

In terms of indebtedness in Southern European Welfare Regime countries, Greece and Italy, on one side, and Spain and Portugal, on the other, share apparent similarities. The levels of public indebtedness in Spain and Portugal are very high when compared to those of Continental countries. Portugal's level of public indebtedness was approximately 60% before the onset of the 2008 financial crisis, increasing to 80% in the wake of the crisis. Spain's general level of indebtedness had been in a better condition than that of Portugal; Spain's public indebtedness level was roughly 30% before the crisis, increasing to 50% after its onset (OECD, 2011). As seen, Spain's and Portugal's levels of indebtedness are not too high; instead, these countries mainly suffer from a *liquidity crisis*.

Greece and Italy, face a completely different set of experiences. These two countries' indebtedness ratio had been quite high before the onset of the crisis. Italy's level of indebtedness was roughly 90% in the 2000's, while Greece's level of indebtedness was nearly 100%. After the crisis however, both countries' level of indebtedness grew even more, reaching around 100% in Italy and 140% in Greece in 2010. As seen, these two Southern European Welfare Regime countries are facing a *default crisis* due to their high levels of indebtedness (OECD, 2011).

Debt Crisis in Southern European Welfare Regime Countries

There is no doubt that the high levels of indebtedness and lenders' significant distortion in perceiving the risks of these countries after the crisis are the underlying factors of the deep crisis faced by Southern European Welfare Regime countries. Greece and Italy, especially, carry burdens of debt much higher than the other European countries, and although the burden of debt of Portugal and Spain are relatively reasonable, there are serious concerns on their ability to be able to cover their debts since both countries' labor

efficiency⁵ levels (World Economic Forum, 2012, p. 13) and GDP growth rate are quite low⁶ (World Bank, 2013).

As such, welfare state practices must be addressed in order to understand the background of the crisis. Within the framework of the modern era⁷, welfare state practices lived their golden age with the help of the rise of the Keynesian economics⁸ in the period between 1950s and 1970s in numerous developed countries.

The period between 1960 and 1975 Continental countries increased their social expenditures to GDP ratio dramatically and their GDP growth rate also doubled (George, 1996).⁹ On the other hand, social expenditures to GDP ratio of the Southern European countries increased timidly, although their welfare regime had been already weak. It had hardly reached 8.6% and 11.8% in Greece and Spain, respectively. In Italy, the same rate was 13.1% in 1960, reaching 21% by 1975 (George, 1996).

On the other hand, political experiences of Southern European countries during the same period were also different than those of the Continental countries. Lagging far behind the Continental countries in terms of industrialization and economic growth, these countries were also politically severed from the Continental countries after World War II. Greece, Spain, and Portugal were ruled by non-democratic governments until the 1970's (Bermeo, 1987; Danopoulos,

5 Spain ranks 36th and Portugal ranks 49th in the Global Competition Report of 2012-2013. According to the same report, Italy ranks 42nd and Greece ranks 96th. These Southern European Welfare Regime countries are considered weak in competition because of their macro-economic disequilibrium, inadequacy in having fiscal access, solid labor markets, and deficiency of renovative practices.

6 Portugal grew by -1.6% and -3.2% percent, while Spain grew by 0.4% and -1.6% percent in 2011 and 2012, respectively. As the other representatives of Southern European Welfare Regime, Greece grew by -7.1% and -6.4% percent, while Italy grew by 0.4% and -2.4% in the same period. Taking the year 2012 as the basis, we see that growth in Mediterranean countries has been negative, leading to an economical downsize. During the same periods however, the USA grew by 1.8% and 2.2% percent, the UK grew by 1.0% and 0.3% percent, Germany grew by 3.0% and 0.7% percent, and Austria grew by 2.7% and 0.8% percent in 2011 and 2012, respectively.

7 Before the modern age, there are lots of practices which can be thought as welfare state practices. For instance, as early as the 7th century, the address of the first Arabia caliph Ebu Bekir to Hire public sheds very interesting light with regard to welfare state: "The needy people who got old or ailing or disabled and have lost the ability to work will be put on a salary by Treasury" (Yeniçeri, 2009, p. 49). These kinds of welfare state practices carried on in the period of the other Arabia caliphs. For instance, Caliph Ömer put poor, blind and leper people on a salary in the very same century.

8 "These were years when the influence of the ideas Keynes advanced began to shape hearts and minds everywhere" (Townsend, 2002, p. 3).

9 The IMF, the World Bank and GATT, as then newly founded institutions, made fundamental contributions to the newly arising world economic order. However, there are also arguments that organizations such as the IMF and the World Bank have negatively affected welfare state practices. For example, Özsuca (2003) argues that income distribution is distorted in countries that apply stability and structural compliance programs offered by international organizations such as the IMF and the World Bank.

1983; Moreno, 1997). Italy, however, was ruled by a fascist regime headed by Mussolini from 1922 until 1946; after which it switched to democracy (Rus, 2012).

There are important similarities between Spain and Portugal. These two countries share a common historical tradition and strong Catholic sense whereas Greece follows an Orthodox Christian tradition. These three countries were ruled by a monarchy and, as mentioned before, left far behind by Continental countries in terms of industrialization (Guillen, Alvarez, & De Silva, 2002, p. 2).

Having escaped dictatorship and switching to democracy about in the middle of the 1970's, Greece, Spain, and Portugal entered the European Community in the 1980's. During the process of admission to the European Community, these countries tried to follow the lead of the Continental European countries in terms of welfare state practices in an effort to strengthen their welfare regimes, which had been quite weak until then.¹⁰

Southern European countries, having had very weak welfare regime in the 1970's, made significant progress in their social policies in the 1980's. By 1980, social expenditures to GDP ratio was 13.42% on average in Southern European Welfare Regime countries., This average was much lower than the average rates of Social Democrat (21.71%) and conservative welfare (21.23%) regimes. By 2007 however, Southern European countries reached to the point of catching up with the Social Democrat and Conservative Welfare Regime countries and left behind Liberal welfare regime countries in terms of the social expenditures to GDP ratio. The average social expenditure to GDP ratio reached 24.78% for Social Democrat Welfare Regime countries, 24.15% for conservative welfare regime countries, 17.39% for Liberal welfare regime countries, and 22.57% for Southern European Welfare Regime countries (OECD, 2012).

By 1995, the expenditures to public expenditures ratio in Liberal, Social Democrat, and Conservative Welfare Regime countries were 42.45%, 48.45%, and 48.45%, respectively, while it was 40.90% on average in Southern European Welfare Regime countries. By 2007, the social expenditures to public

¹⁰ There are arguments (dependency theory) claiming that Western prosperity causes a kind of "addiction." According to the dependency theory, economic growth in industrialized countries is provided by the added value obtained from underdeveloped countries (Smith, 1979).

expenditures ratio in Liberal, Social Democrat, and Conservative Welfare Regime countries were 42.29%, 51.98%, and 53.75%, respectively, while it was 51.02% on average in Southern European Welfare Regime countries. Therefore, in a 12 year period, the rate of social expenditures to public expenditures increased in Liberal, Social Democrat, and Conservative Welfare Regime countries by 6%, 5%, and 8%, respectively, while it increased an average of 20% in Southern European Welfare Regime countries (OECD, 2012).

On the other hand, though Southern European countries welfare regime caught up with the other welfare regimes in terms of social expenditures levels, their welfare regime has yet to be developed with regard to the quality of the social service they provide. The fact that these countries have a clientalist nature has a significant impact on this reality. In addition, sparing an important portion of the social expenditures for retirement benefits, as in Greece, renders the system irregular which has negative impacts on welfare regime (Mylonas & Maisonneuve, 1999).

At this point, the nature of the social expenditures must be addressed. As known, money is a luxury good according to Milton Friedman who argues that the amount of money kept by people increases more than the rise in their wealth level.¹¹ In this context, we will consider the social benefits provided by the state as a *luxury good*. The essential basis for claiming social benefits are luxury goods is the fact that these benefits are directly dependent on a personal level of wealth/income and are therefore part of tax revenues. This is because social expenditures represent a transfer from holders of wealth/income to people without wealth/income in general terms, especially when the actuarial balance is omitted. Notably, the fact that retirement benefits hold a significant portion in social expenditures makes the situation more clear.

Since social benefits are considered to be a luxury good, it is harder for relatively poor countries to collect more taxes from their citizens in order to achieve a higher level of social expenditure than for relatively rich countries. In that sense, we suggest that the marginal sacrifice emanating from extra collected taxes in the same level from people of relatively poor countries is higher than that of relatively rich countries. So in relatively poor countries the ratio of social expenditure to

¹¹ Therefore, the income elasticity of money is greater than one. Similarly, according to Keynes, people's level of savings increase as their level of wealth increases.

GDP should be lower than that of relatively rich countries once balanced budget of government is required.

In a period when globalization continues to rise at a considerable level, bringing with it pressure on tax rates, it becomes even more difficult for Southern European countries to develop their social states.¹²

Among the OECD countries, except the *liberal* welfare regime countries which pursue neo-liberal policy, generally and roughly; the richer the country the more tax burden (tax revenues to GDP ratio) the country has. Yet, except Canada and Ireland, in the countries which have a GDP per capita below a certain level (33.000 dollar), after experiencing above 35% ratio of tax burden in the 1990s, the tax burden to GDP ratio started to decline and leveled around 30% in the 2000s. On the other hand, GDP per capita in Greece and Portugal is around 25.000 dollars and in Spain and Italy around 32.000 dollars as of 2011 (OECD, 2012).

These findings we have acquired support our suggestions that relatively poor countries should face more obstacles than relatively rich countries face with regard to collecting tax and that there is a natural pressure on tax burden after a certain ratio.

In this respect, the booming social expenditure to GDP ratios in Southern European countries which almost leveled with that of the other welfare regimes countries from 1980s through 2000s, should be provided by assuming more debt, in light of that their inability to increase their tax revenues enough to finance booming social expenditures.

The data confirms this suggestion. The public debt burden of Southern European Welfare Regime countries has increased significantly since the 1980's in parallel with the boom in their social expenditure to GDP ratios.¹³ In line with the fact that Italy's level of social expenditures, whose social expenditure to GDP ratio was more higher than other Southern European countries then, was higher than the other

¹² Countries, which became open to international competition as a result of the globalization, would compete in taxation by lowering the tax rates until the deep, so efficiency and sustainability of social state in Southern European Welfare Regime countries' will be damaged by such competition.

¹³ Though those were the years, when financial and economic liberalization increased, such transformation had an indirect impact on the public finance.

Southern European Welfare Regime countries in the 1970's, its public debt burden started to rise in the 1970's, and continued to do so in the 1980's.

Comparing the per capita income levels to the social expenditure levels of Greece and Sweden gives the following outlook:

In 1980, the social expenditure level was 10.24%, while per capita income was 6,509 USD in Greece and public debt burden was 24.6%. In the same year in Sweden, a mature welfare regime country, however, the social expenditure level was 27.16% and per capita income was 15,739 USD, its public debt burden was 39.3%. Since then, the social expenditure level of Greece has almost doubled, reaching 20.96% and its per capita income has reached 25,562 USD. Similarly, its public debt level has increased to 111%. During the same period however, Sweden's social expenditure level and public debt burden has experienced only a very timid change whereas its per capita income has increased from 15,739 to 39,539 USD (OECD, 2012; World Bank, 2008). As seen, there is a relation between the change in public debt burden and the change in social expenditures in these two countries.

After taking into consideration these two countries' previous and current situations, a correlation is seen in the increase of social expenditures and public debt burdens of the Southern European Welfare Regime countries since the 1980's. This therefore indicates the possibility that increasing social expenditure rates were among the causes leading to the debt crisis presently faced by Southern European Welfare Regime countries.

Conclusion

The crisis currently faced by Southern European Welfare Regime countries has roots reaching far before the global economic crisis of 2008. By making social expenditures disproportionate with their wealth levels, these countries paved the way for huge increases in their public debt burdens.

In this study we tried to show that the crisis faced by Southern European Welfare Regime countries is somewhat underlined by the fact that social expenditures in these countries far exceeded their capabilities.

Since these countries are in a debt crisis, they should reduce their debt levels by decreasing social expenditures gradually. Yet they also should increase GDP growth rates in order to contract their debt burdens further.

Decreasing social expenditure level is not an easy task. It should be done gradually since sharp reductions in social expenditure level both contracts the state too fast and hurt excessively people relying on social services the state provide. Too fast a contraction of the public sector drives the country into region of even deeper crisis by making GDP growth rates even bleaker.

On the other hand, these countries should try to increase their GDP growth rates by becoming more competent. The usual way of becoming more competitive is devaluing the currency by a certain rate. But these countries share a common currency and devaluing Euro is not at their disposal. This situation leaves one way¹⁴ to these countries to make themselves more competitive: They should try to decrease real wages.

Reducing real wages will also increase the employment rate for obvious reasons. This will have positive effects on the GDP growth and tax revenues. This also will decrease the dependency ratio and the expenditures of unemployment benefits and the like. So the strain on social expenditure level and public finance will fade out too.

14 Actually there is one more way. ECB can apply an expansionary monetary policy and create modest inflation like 4-5% in richer Continental countries like Germany. This will make Continental countries less competitive which means making Southern European countries more competitive indirectly. But Germany deeply hates the idea of inflation because of the bad memories of the hyperinflation they experienced in 1920s. ECB is highly under the influence of Germany. So this way is practically non-existent (Krugman, 2012b, p. 179).

References/Kaynakça

- Abrahamson, P. (1999). The welfare modelling business. *Social Policy & Administration*, 33(4), 394-415.
- Arts, W., & Gelissen, J. (2002). Three worlds of welfare capitalism or more? A state of the art report. *Journal of European Social Policy*, 12(2), 137-158.
- Bermeo, N. (1987). Redemocratization and transition elections: A comparison of Spain and Portugal. *Comparative Politics*, 19(2), 213-231.
- Bonoli, G. (1997). Classifying welfare states: A two-dimension approach. *Journal of Social Policy*, 26(3), 351-372.
- Cengic, E. (2012). *Italy's economy in the Euro zone crisis and Monti's reform agenda* (Working Paper FG1, 2012/05). Berlin: SWP.
- Danopoulos, C. P. (1983). Military professionalism and regime legitimacy in Greece, 1967-1974. *Political Science Quarterly*, 98(3), 485-506.
- Esping-Andersen, G. (1990). *The three worlds of welfare capitalism*. UK: Polity Press.
- Ferrera, M. (1996). The "southern" model of welfare in social Europe. *Journal of European Social Policy*, 6(1), 17-37.
- George, V. (1996). The future of the welfare state. In V. George & P. Taylor-Gooby (Eds.), *European welfare policy: Squaring the welfare circle* (pp. 1-30). New York: St. Martin's Press.
- Glatzer, M. (2012). *Welfare state growth and the current crisis in Portugal: Social spending and its challenges*. UC Berkeley: Other Recent Work, Institute of European Studies.
- Gough, I. (2008). Güney Avrupa'da sosyal yardım. A. Buğra & Ç. Keyder (Der.), *Sosyal politika yazıları içinde* (s. 231-260). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Guillén, A., & Alvarez, S., & De Silva, P. A. (2002). *European Union membership and social policy: The Spanish and Portuguese experiences*. Retrieved from <http://www.sfi.dk/graphics/ESPAnet/papers/aguillen.pdf>.
- Kautto, M. (2002). Investing in services in West European welfare states. *Journal of European Social Policy*, 12(1), 53-65.
- Kesgin, B. (2013). *Kamu sosyal politikalarında sosyal yardım*. İstanbul: Açılım Kitap.
- Kibritçiöğlü, A. (2011). *Avro'nun geleceğinin AB'nin geleceği üzerindeki (olası) etkileri*. Retrieved from <http://kibritcioglu.socionet.ru/files/LKV-Kibritcioglu-20110125.pdf>.
- Korpi, W., & Palme, J. (1998). The paradox of redistribution and strategies of equality: Welfare state institutions, inequality and poverty in the Western countries. *American Sociological Review*, 63(5), 661-687.
- Krugman, P. (2012a). *What ails Europe?* Retrieved from http://www.nytimes.com/2012/02/27/opinion/krugman-what-ails-europe.html?_r=0.
- Krugman, P. (2012b). *End this depression now!* New York: W. W. Norton & Company.
- Leibfried, S. (1992). Towards a European welfare state? On integrating poverty regimes into the European community. In Z. Ferge & J. E. Kolberg (Eds.), *Social policy in a changing Europe* (pp. 245-279). Frankfurt/Main: Campus Verlag.
- Leibfried, S., & Mau, S. (2008). Introduction. In S. Leibfried & S. Mau (Eds.), *Welfare states: Construction, deconstruction, reconstruction* (Vol. I, pp. xi-lxiv). London: Edward Elgar Publishing Limited.
- Lemieux, P. (2013). American and European welfare states: Similar causes, similar effects. *The Cato Journal*, 33(2), 227-232.
- Matsaganis, M. (2011). The welfare state and the crisis: The case of Greece. *Journal of European Social Policy*, 21(5), 501-512.
- Moreno, L. (1997). Federalization and ethnoterritorial concurrence in Spain. *Publius*, 27(4), 65-84.
- Mylonas, P., & De la Maisonnette, C. (1999). *The problems and prospects faced by pay-as-you-go pension systems: A case study of Greece* (OECD Economics Department Working Papers, No. 215). Paris: OECD.
- Navarro, V., & Shi, L. (2001). The political context of social inequalities and health. *Social Science and Medicine*, 52, 481-491.
- Nelson, R. M., Belkin, P., Mix, D. E., & Weiss, M. A. (2012). *The Eurozone crisis: Overview and issues for congress*. Retrieved from <http://fpc.state.gov/documents/organization/185915.pdf>.

- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2009). *National accounts at a glance 2009*. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.1787/741237124338>.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2011). *Central government debt, national accounts statistics database-2011*. Retrieved from <http://www.oecd-ilibrary.org>.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2012). *Social expenditure statistics database*. Retrieved from <http://stats.oecd.org/>.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2013). *Revenue statistic-comparative tables*. Retrieved from <http://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=21699>.
- Özşuca, Ş. T. (2003). Yapısal uyum, küresel bütünleşme ve refah devleti. *Kamu-İş Dergisi*, 7(2), 1-12.
- Pierson, C. (1998). Contemporary challenges to welfare state development. *Political Studies*, 46, 777-794.
- Reinhart, C. M., & Rogoff, K. S. (2009). *This time is different: Eight centuries of financial folly*. Princeton: Princeton University Press. Retrieved from <http://www.reinhartandrogoff.com/>.
- Rus, I. A. (2012). The civic foundations of fascism in Europe: Italy, Spain, and Romania, 1870-1945. *Nationalities Papers*, 40(1), 162-165.
- Schwartz, P. (2013). The welfare state as an underlying cause of Spain's debt crisis. *The Cato Journal*, 33(2), 275-285.
- Smith, T. (1979). The underdevelopment of development literature: The case of dependency theory. *World Politics*, 31(2), 247-288.
- Tanner, M. (2013). Introduction: Europe's crisis and the welfare state. *The Cato Journal*, 33(2), 187-191.
- Titmuss, R. M. (1974). *Social policy: An introduction*. New York: Pantheon Books.
- Townsend, P. (2002). *The restoration of universalism*. Geneva: United Nations Research Institute for Development.
- Wilensky, H. L., & Lebaux, C. N. (1958). *Industrial society and social welfare: The impact of industrialization on the supply and organization of social welfare services in the United States*. New York: Russell Sage Foundation.
- World Bank. (2008). *World development indicators online*. Retrieved from <http://go.worldbank.org/U0FSM7AQ40>.
- World Bank. (2013). *World development indicators*. Retrieved from <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG>.
- World Economic Forum. (2012). *The global competitiveness report 2012-2013*. Retrieved from http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2012-13.pdf01/05/2013.
- Yang, W., & Lei, L. (2012). A comprehensive approach to the European sovereign debt crisis: Its roots, process and enlightenment on China. *Advances in Asian Social Science (AASS)*, 2(4), 545-549.
- Yeniçeri, C. (2009). *İslamın emeğe bakışı ve emek hayatını düzenlemesi*. İstanbul: Çamlıca Yayınları.

